

नेपाल सरकार
शहरी विकास मन्त्रालय
काठमाडौं उपत्यका विकास प्राधिकरण
अनामनगर, काठमाडौं

काठमाडौं ईशान (पूर्व उत्तर) नयाँ नगर

काठमाडौं उपत्यकामा बढ्दो जनसंख्या तथा शहरीकरणको परिप्रेक्ष्यमा भईरहेका नगरहरूको पुनः निर्माण, विस्तार र विकासको साथै योजनाबद्ध रूपमा भौतिक विकास गरी जनसाधारणलाई आवश्यक सेवा र सुविधाहरू पुर्याउन तथा सर्वसाधारण जनताको स्वास्थ्य, सुविधा एवं आर्थिक हित कायम राख्न र काठमाडौं उपत्यकालाई योजनाबद्ध रूपमा विकास गरी जनसाधारणलाई आवश्यक सेवा सुविधाहरू पुर्याउन भौतिक विकास योजनाको तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्नको लागि काठमाडौं उपत्यका विकास प्राधिकरण ऐन, २०४५ बमोजिम काठमाडौं उपत्यका विकास प्राधिकरणको स्थापना गरिएको हो । उक्त ऐनको दफा ५ अनुसार भौतिक विकास योजनाको तर्जुमा र स्वीकृतिको सम्बन्धमा देहाय बमोजिम व्यवस्था भएको छ ।

- दफा ५.१ :** काठमाडौं उपत्यकाको भौतिक विकासको लागि देहायको कुनै वा सबै उद्देश्य पूरा गर्न प्राधिकरणले भौतिक विकास योजना तर्जुमा गर्न सक्नेछ ।
- दफा ५.१.१ :** काठमाडौं उपत्यकालाई नेपालको एक प्रमुख प्रशासनिक, पर्यटन, सांस्कृतिक एवं आर्थिक केन्द्रको रूपमा विकास गर्ने ।
- दफा ५.१.२ :** भईरहेको नगरहरूको पुनः निर्माण, विस्तार र विकास गर्ने तथा नयाँ नगरहरूको निर्माण गर्ने ।
- दफा ५.१.३ :** भौतिक विकासको लागि भू-उपयोग (ल्याण्ड युज) क्षेत्र निर्धारण गर्ने,
- दफा ५.१.४ :** जनसाधारणलाई आवश्यक सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने
- दफा ५.१.५ :** उपर्युक्तसँग कार्यहरूसँग सम्बद्ध अन्य कार्यहरू गर्ने ।
- दफा ५.२ :** उपदफा ५.१ बमोजिम प्राधिकरणले बनाएको भौतिक विकास योजना नेपाल सरकारबाट स्वीकृत हुनुपर्नेछ ।
- दफा ५.३ :** उपदफा ५.२ बमोजिम नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भौतिक विकास योजना प्राधिकरणले कार्यान्वयन गर्नेछ ।

‘काठमाडौं उपत्यकालाई सुनियोजित रूपमा विकास गर्ने क्रममा विभिन्न आय वर्गका व्यक्तिहरूको निमित्त आधारभूत आवासको आवश्यकता पूरा गर्नको लागि आवास घडेरीको व्यवस्था गर्न र अन्य शहरी क्रियाकलापको लागि प्राधिकरणले नेपाल सरकारको नीति निर्देशनको अधिनमा रही योजना क्षेत्रभित्रको कुनै भागमा रहेका जग्गाका विभिन्न कित्ताहरूलाई एकीकरण गरी सो जग्गामा भौतिक विकास योजना अनुरूप सेवा सुविधाको व्यवस्था गर्ने र त्यस्तो सेवा सुविधाको व्यवस्था गर्दा लागेको

खर्च विकसित घडेरीहरु बेची असुल गर्ने र बाँकी विकसित घडेरीहरु साविककै जग्गाधनी वा मोहीहरुलाई समानुपातिक आधारमा फिर्ता दिने व्यवस्था गरी जग्गा एकीकरण (लायण्ड पुलिड) कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था काठमाडौं उपत्यका विकास प्राधिकरण ऐन, २०४५ को दफा १०.१ र १०.१.२ मा भएको । सोही ऐनको दफा १२ अनुसार 'काठमाडौं उपत्यका विकास प्राधिकरणले आफ्नो काम सुचारु रूपले सञ्चालन गर्नको लागि आवश्यक पर्ने खर्चको लागि नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति लिई ऋण लिन, अनुदान प्राप्त गर्न वा अन्य कुनै किसिमबाट आर्थिक श्रोत जुटाउन सक्नेछ' भन्ने व्यवस्था भएको छ ।

काठमाडौं उपत्यका विकास प्राधिकरण ऐन, २०४५ को दफा १३.४.१ र १३.४.२ अनुसार काठमाडौं उपत्यका भौतिक विकास समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम रहेको छ ।

दफा १३.४.१ : भौतिक विकास योजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयन सम्बन्धी नीति निर्धारण गर्ने ।

दफा १३.४.२ : भौतिक विकास योजनालाई अन्तिम रूप दिने ।

काठमाडौं उपत्यका विकास प्राधिकरण नियमावली, २०६८ को नियम ३ ले काठमाडौं उपत्यकाको दिगो विकास तथा व्यवस्थापनको लागि काठमाडौं उपत्यकालाई एउटै योजना ईकाइको रूपमा लिई दीर्घकालीन विकास अवधारणा, सम्बन्धित नीति, मापदण्ड विषयगत योजना तथा नक्सालाई समेत आधार लिई तर्जुमा गर्नु पर्ने र सोही नियमावलीको नियम ४ ले प्राधिकरणले भौतिक विकास योजना तथा आयोजना सञ्चालन गर्दा नेपाल सरकारका सम्बन्धित निकाय, स्थानिय निकाय तथा अन्य संस्थासँग समन्वय गरेर मात्र कार्य पूरा गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

काठमाडौं उपत्यका भौतिक विकास समितिको मिति २०७४/०१/२४ मा बसेको बैठकबाट काठमाडौं उपत्यका भित्रका चार स्थानहरु काठमाडौं ईशान, काठमाडौं आग्नेय, काठमाडौं नैऋत्य र काठमाडौं उत्तर मा क्रमशः करिब १ लाख रोपनी, १०/१०/१० हजार रोपनी गरी जम्मा १ लाख ३० हजार रोपनी क्षेत्रफलमा नयाँ नगरको भौतिक विकास योजनाको तर्जुमा गर्न नेपाल सरकार समक्ष सिफारिश गर्ने निर्णय अनुसार नेपाल सरकारले काठमाडौं उपत्यका विकास प्राधिकरण ऐन, २०४५ को दफा ७ बमोजिम ३ वर्षका लागि उक्त स्थानका तोकिएको चार किल्लाक्षेत्र भित्र जस्तोसुकै प्रकारको अचल सम्पत्ति काठमाडौं उपत्यका विकास प्राधिकरणको पूर्व स्वीकृति विना कुनै प्रकारले भौतिक परिवर्तन गर्न वा टुक्र्याउन नपाउने गरी श्री शहरी विकास मन्त्रालयको सूचना नेपाल राजपत्रमा मिति २०७४/०३/०५ मा प्रकाशित भएको र सो को म्याद यही २०७७/०३/०४ बाट समाप्त हुने अवस्था छ ।

मिति २०७७/०२/२५ मा बसेको भौतिक विकास समितिको बैठकमा ४ वटा नयाँ नगर योजनाको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (डी.पी.आर.) स्वीकृति तथा जग्गा प्राप्त गर्न नेपाल सरकार समक्ष सिफारिश गर्न प्रस्ताव पेश भएकोमा उक्त प्रस्तावहरु मध्ये ३ वटा स्थान काठमाडौं ईशान (पूर्व उत्तर), काठमाडौं आग्नेय (पूर्व दक्षिण) र काठमाडौं उत्तरको को नयाँ नगरहरुको सम्बन्धमा देहाय बमोजिम निर्णय भएको:-

- १) पेश भए बमोजिम विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (DPR) स्वीकृत गर्न र जग्गा एकीकरणको माध्यमबाट आयोजना सञ्चालन गर्ने गरी जग्गा प्राप्त ऐन, २०३४ अनुसार जग्गा प्राप्त गरी प्राधिकरणलाई उपलब्ध गराई दिन नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने ।
- २) आवश्यक वित्तिय श्रोत जुटाई आयोजना सञ्चालन गर्ने ।

काठमाडौं 'ईशान' (पूर्व उत्तर) नयाँ नगर योजना

- पूर्वी सीमाना :** भक्तपुरको नगरकोट जाने सडक, भत्केको पाटी, चरेली, कलमसी र नगरकोट जंगल हुँदै तेलकोट भन्ज्याङसम्म
- पश्चिम सीमाना :** जोरपाटी क्रिकेट स्टेडियम, मुलपानी, गोठाटार हुँदै मनोहरा पुल भक्तपुर जाने पुरानो बाटो ।
- उत्तर सीमाना :** क्रिकेट मैदानदेखि साँखु जाने मूल सडक, साँखु बजार, चिहानेपाटी, तालुवारी, घट्टेखोला हुँदै तेलकोट सम्म ।
- दक्षिण सीमाना :** भक्तपुर पुरानो बाटो (नेपाल सैनिक प्रतिष्ठान- खरिपाटी, देकोमिबा इतापाके जग्गा एकीकरण आयोजना, सिन्टीटार जग्गा एकीकरण आयोजना र दिव्यश्वरी जग एकीकरण आयोजना बाहेकको क्षेत्रहरु मात्र) ।

इशान नगरमा पर्ने स्थानीय तह र वडाहरु

- कागेश्वरी मनोहरा न.पा.वडा नं. ४, ५, ६, ७, ८ र ९
- शंखरापुर न.पा. वडा नं.५, ६, ७ र ९ का क्षेत्रहरु ।
- भक्तपुर न.पा.वडा नं.२, ६ र १०
- मध्यपुर थिमी न.पा. वडा नं.२, ६, ७, ८ र ९
- चाँगु नारायण न.पा. वडा नं.१, २, ३, ४ ५ को पुरै भाग र वडा नं. ६, ७, ८ केही भाग समावेश रहने छ ।

काठमाडौं ईशान (पूर्व-उत्तर) नयाँ नगर आयोजना अन्य विवरण

- आयोजनाको कूल लागत : २८६.२५ अर्ब
- आयोजना क्षेत्र : ५२.७ वर्ग कि.मी./५२७० हेक्टर (१ हेक्टर = १९.६५ रोपनी)
- जग्गा एकीकरण आयोजना सञ्चालन गरिने क्षेत्र : २८.५५ वर्ग कि.मी. (५४.१७%)
- सडक क्षेत्र : ८.८२ वर्ग कि.मी.(१७.७%)
- खुला तथा हरित क्षेत्र : ६.७ वर्ग कि.मी. (१२.७१%)
- पूर्वाधार लागत : ६.११ वर्ग कि.मी.(११.५९)
- औसत योगदान : ३६.९८%
- औसत जग्गा फिर्ता : ६३.०२%
- आयोजना अवधि : ७ वर्ष
- लगानीको श्रोत : वैदेशिक, आन्तरिक ऋण